

Kauzativ i pasiv

Tvorba

Kako se da uočiti iz tablice desno, osnova tvorbe kauzativa i pasiva je あ stupac (未然形), kao za negaciju. Kauzativ dobijemo dodavanjem せる, a pasiv pomoću れる. Iz tablice se također da uočiti da glagol いく ima 2 oblika kauzativa. Iako u tablici nisu navedeni, zapravo svi 五段 glagoli osim ~す također imaju dva kauzativa. Moguće je naime umjesto せる staviti す. Bitno je da, ako odlučite koristiti す, znate da zvuči pomalo kolokvijalno i da nije dobra praksa iz kauzativa na す dalje raditi složenije oblike. Dakle u bilo kojoj situaciji gdje treba na kauzativ dodati još promjena, bolja opcija je せる.

Značenje kauzativa

Ovisno o kontekstu, može se shvatiti kao prisila

こどもに にんじんを たべさせた。

Natjerao sam dijete da jede mrkve.

ili kao dopuštenje

いぬを そとに いかせた。

Pustio sam psa van.

Uočimo kako se u kauzativu događa pomak u ulogama - subjekt (は/が) postaje meta radnje (に), a novi subjekt je onaj tko dopušta ili prisiljava na radnju.

Drugo tumačenje je posebno važno za razumijevanje nekih 敬語 oblika. Tako je u formalnim situacijama uobičajeno reći

きょうし

教師をさせていただいております。

Učitelj sam. dosl. Imam (nečije) dopuštenje da budem učitelj.

Značenje pasiva

Iako oblik zovemo *pasiv*, postoji dosta situacija gdje uopće nema tu gramatičku funkciju. Kao 敬語 oblik, izražava poštovanje prema glagolima čiji je vršitelj radnje sugovornik

ゆうしょく

田中先生は夕食を食べられました か。 *Je li prof. Tanaka pojeo večeru?*

rječnički oblik (辞書形)	kauzativ (使役)	pasiv (受動態)
nepravilni		
いく	いかせる いかす	いかれる
くる	こさせる	こられる
ある	nema ¹	nema ¹
する	させる	される
一段		
～る	～させる	～られる ²
五段		
～く	～かせる	～かれる
～ぐ	～がせる	～がれる
～す	～させる	～される
～ぬ	～なせる	～なれる
～む	～ませる	～まれる
～ぶ	～ばせる	～ばれる
～う	～わせる	～われる
～つ	～たせる	～たれる
～る	～らせる	～られる

¹Kauzativ i pasiv glagola いる i ある ne nalaze baš puno praktičnih primjena.

²Ne pomiješati s potencijalom - *potencijalno opasno* HA ha.

Ima isto značenje kao i primjeri u nastavku

め あ

田中先生は夕食を召し上がりました か。
田中先生は夕食をお食べになりました か。

Pasivom možemo izraziti i nezadovoljstvo onim što se dogodilo iz perspektive onog kome se to dogodilo. U ovom slučaju onaj tko radnju pretrpi ostaje subjekt, stvarni vršitelj radnje označen je česticom に, a direktni objekt se ne mijenja.

鈴木さんは リンゴを 食べられて泣いている。 *Suzuki je netko pojeo jabuku pa plače.*
それを 先生に よく言われています。 *Prof. mi to često govori.*

Da bi pasiv zaista gramatički bio pasiv, mora doći do zamjene perspektive subjekta i objekta tako da direktni objekt postaje subjekt (を → は/が), a subjekt dobiva česticu に kao vršitelj radnje (は/が → に).

リンゴを 食べた。→ リンゴが 食べられた。 *Pojeo sam jabuku. → Jabuka je pojedena.*
先生が 松田さんのノートを 見つけた。→ 松田さんのノートは 先生に 見つけられた³。
Profesor je pronašao Matsudinu bilježnicu. → Matsudina bilježnica je pronađena.

Uočimo kako je u drugom primjeru u japanskom vrlo prirodno dodati informaciju o vršitelju radnje dok je u hrvatskom svaki pokušaj istog (npr. *Matsudina bilježnica je pronađena od (strane) profesora.*) zločin protiv jezika.

Pasiv kauzativa

Znači samo kombinaciju kauzativa i pasiva - *dopušteno mi je / natjeran sam* nešto učiniti. Oblik je kompozicija kauzativa i pasiva - pasiv(kauzativ(glagol)). S obzirom da završava pasivom, može imati i onu konotaciju da govornik nije sretan situacijom

ころ

子供の頃、ニンジンを食べさせられていた。
Kad sam bio dijete, tjerali su me da jedem mrkve. (i nisam bio sretan zbog toga)
日本では、酒を飲ませられることが多い。 *U japanu često budeš prisiljen piti alkohol.*

Moguće je koristiti i skraćeni kauzativ, ali ne smijemo zaboraviti da ga 一段 i 五段す glagoli nemaju. Znači smijemo reći

さけ

日本では、酒を飲まされることが多い。 *U japanu često budeš prisiljen piti alkohol.*

³Ovdje je prirodno reći i 見つけた。

Vježba

Lv. 1

1. 先生に言われた。
そうじ
2. 生徒達に掃除させました。
ま
3. たけしくんは2時間も待たされた。

Lv. 2

1. 今朝、学校に着いたとたん、先生に油を搾られた。
けさ つ あぶらしぼ
わる にわ
2. 悪い生徒達に庭を掃除させました。
3. たけしくんは彼女に 2 時間も待たされた。

Lv. 3

1. 今朝学校に着いたとたん、先生に油を搾られたたけしくんは何が起きているか分からなかった。
お
2. 悪い生徒達に庭の掃除をさせた先生は同僚と 一緒にそれを見ながら笑っていました。
どうりよう いっしょ わら
3. 彼女に 2 時間も待たされて怒っていたたけしくんは結局 帰ってしまった。
おこ けつきよく かえ